

Кръгова икономика и управление на отпадъците в LIFE: политики, приоритети и възможности за проекти

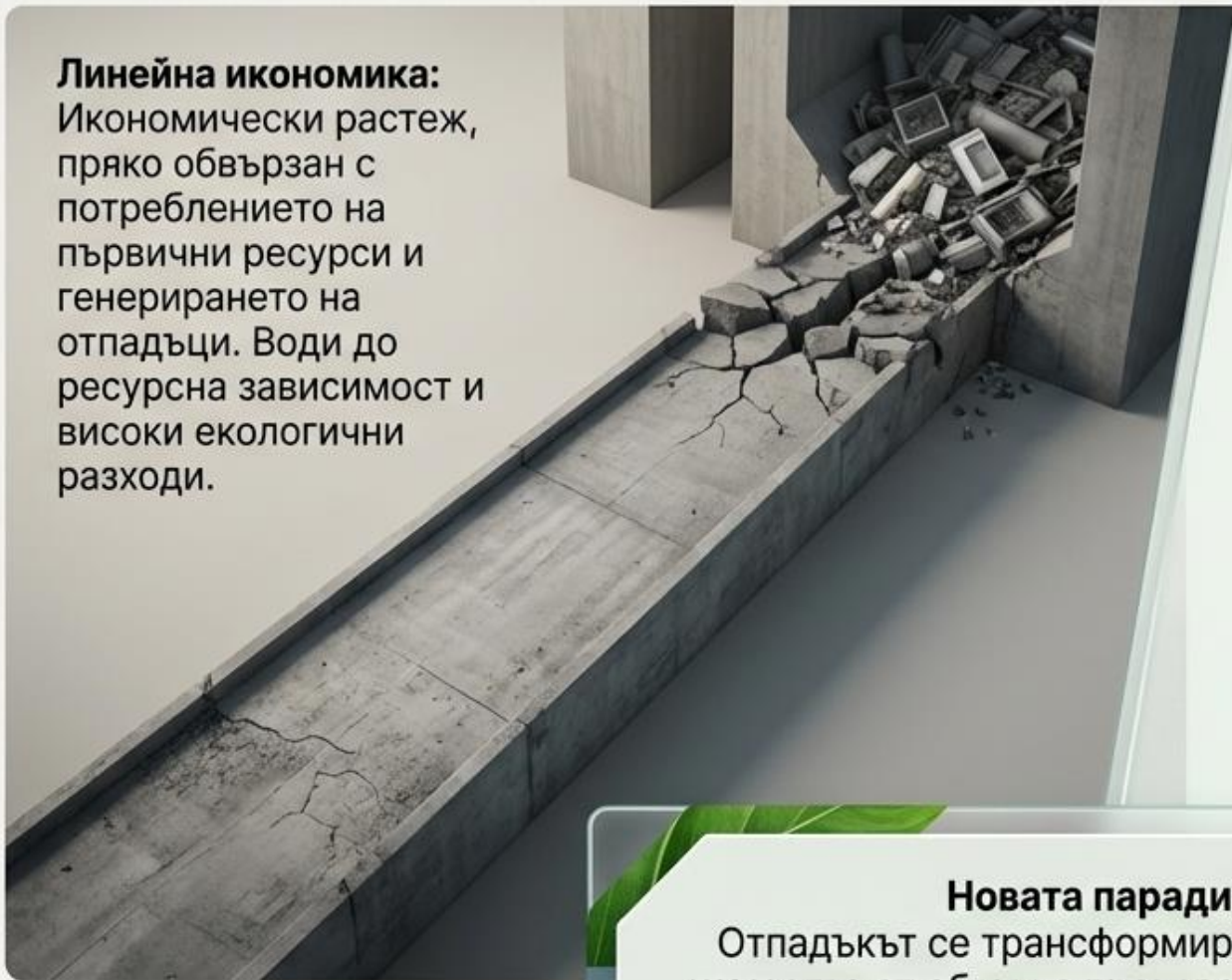

Онлайн обучение
12 март 2026

Краят на модела „Вземи – Произведи – Изхвърли“

Линейна икономика:

Икономически растеж, пряко обвързан с потреблението на първични ресурси и генерирането на отпадъци. Води до ресурсна зависимост и високи екологични разходи.

Кръгова икономика: Запазване на стойността на продуктите и материалите възможно най-дълго чрез екодизайн, повторна употреба, ремонт и рециклиране.

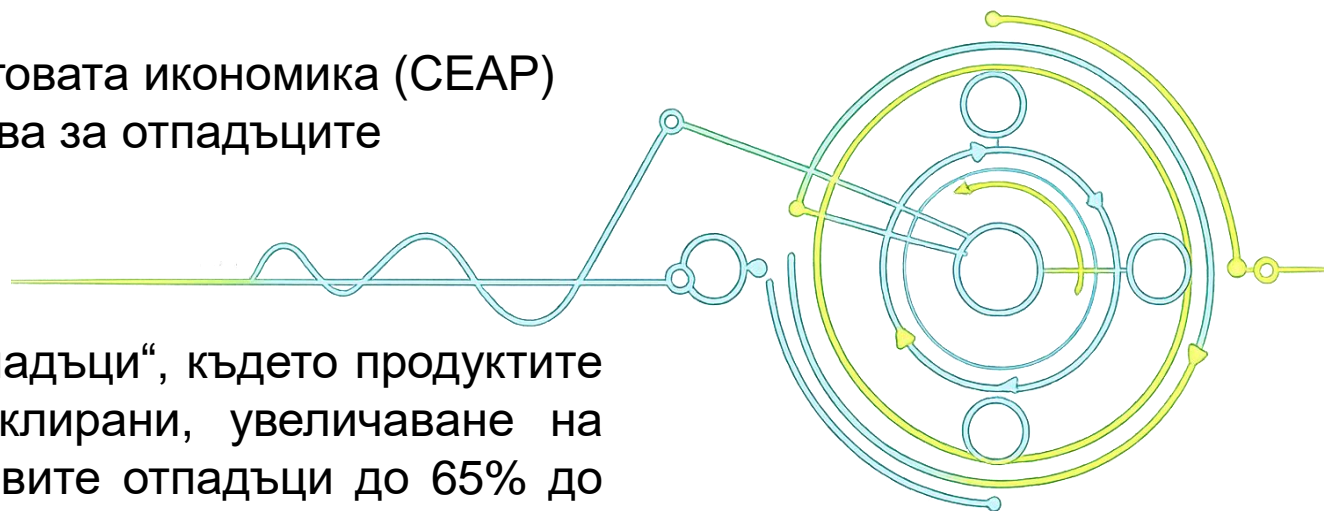
Новата парадигма на ЕС:

Отпадъкът се трансформира в ресурс. Фокусът се измества от обем на производство към ефективност, декарбонизация и стратегическа автономия.

Стратегическа рамка и Политики

- **Водещи политики:** Планът за действие за кръговата икономика (CEAP) приет от ЕК през март 2020 и Рамковата директива за отпадъците

- **Голямата цел:** Преход към „икономика без отпадъци“, където продуктите са проектирани да бъдат поправяни и рециклирани, увеличаване на повторната употреба и рециклирането на битовите отпадъци до 65% до 2035 г. Намаляване на депонирането до под 10% до 2035 г.

Новата ера на Екопроектирането (ESPR)

Регламент (ЕС) 2024/1781: В сила от юли 2024 г. Въвежда строги изисквания по целия жизнен цикъл на продукта.

1. Дизайн:
Дълготрайност,
ремонтируемост и
енергийна ефективност.

2. Производство:
Ограничаване на опасни
вещества и задължително
използване на
рециклирани материали.

**3. Пазар (Дигитален
продуктов паспорт -
DPP):** Електронно досие с
данни за състав, произход,
ремонт и
проследимост по веригата
на доставки.

4. Край на живота:
Гарантирана рециклиру--
емост и пълна забрана за
унищожаване на
непродадени продукти.

Овластяване на потребителя: Право на ремонт и край на „Зеленото подвеждане“

Правото на ремонт (Директива 2024/1799):

- Потребителят избира ремонт вместо замяна по време на гаранцията.
- Задължение на производителя да предлага ремонт (на разумна цена и срок) дори след изтичане на гаранцията.
- Въвеждане на европейски формуляр и онлайн платформа за сервиси.

Край на Greenwashing (Директива 2024/825):

- Пълна забрана за подвеждащи твърдения (напр. "климатично неутрален" без доказателства).
- Забрана на фалшиви екомаркировки и скриване на информация за ограничена трайност.

Забележка: ЕС опростява екологичното законодателство чрез бъдещ "Омнибус" пакет (края на 2025 г.).

Затваряне на цикъла: Батерии и Опаковки

Регламент за батериите (2023/1542)

- Етикетиране и декларация за въглероден отпечатък (от 2026 г.).
- Въвеждане на "Цифров паспорт на батерията" (от 2027 г.).
- Строги цели за събиране и рециклиране на отпадъчни батерии (2027-2031 г.).

Регламент за опаковките (2025/40)

- В сила от февруари 2025 г. Унифицирани изисквания за целия ЕС.
- Задължителна рециклируемост и минимизиране на вредните вещества.
- Минимум рециклирано съдържание за текстилни и пластмасови опаковки (от 2030 г.).
- Ограничения за опаковки за еднократна употреба.

Индустриална отговорност: От емисии до излезли от употреба превозни средства

Директива за емисиите (IED 2.0 - 2024/1785):

Строг контрол над замърсяването на въздуха, водите и почвите от промишлени инсталации и интензивно животновъдство.

Превоз на отпадъци (Регламент 2024/1157):

Пълна забрана за износ на отпадъци за обезвреждане извън ЕС.
Забрана за износ на пластмасови отпадъци към страни извън ОИСР
(от ноември 2026 г.).

Текстил и Превозни средства:

Въвеждане на Разширена отговорност на производителя (РОП) за текстил.
Нов регламент за ПС, изискващ кръгов дизайн (лесно разглобяване)
и цели за рециклирани пластмаси.

Микропластмаси (REACH 2023/2055): Забрана за умишлено добавени синтетични полимерни частици (под 5 мм).

Промяна в правилата на играта: От доброволно към задължително

Задължителна
устойчивост

Доброволни станданти

Дизайн за кръговост:

Продуктите
трябва да могат да
се ремонтират,
обновяват и
рециклират.

Разширена отговорност (РОП):

Производителите
носят финансова
и логистична
отговорност за
края на живота на
продуктите си.

Пазар за вторични суровини:

Стандартизацията
и проследимостта
създават нова
стойност за
рециклираните
материали.

Радикална прозрачност:

Край на
маркетинговите
трикове – всяко
"зелено"
твърдение изисква
твърди научни
доказателства.

Хоризонт 2030: Удвояване на кръговостта в Европа

Голямата цел: Увеличаване на степента на кръговост в ЕС от настоящите 12% на 24% до 2030 г. (Част от Пакта за чиста промишленост).

Законодателен акт за кръговата икономика (2026-2027 г.):

- Ще обедини секторните инициативи в единна, всеобхватна рамка.
- Създаване на истински единен пазар за вторични суровини.
- Стимулиране на търсенето и предлагането на висококачествени рециклирани материали.
- Утвърждаване на ЕС като световен лидер в кръговата икономика.

Финансирането по програма LIFE се фокусира върху два стратегически стълба

Тема 1.1: Възстановяване на ресурси от отпадъци

Фокус върху физическото рециклиране, преработването на суровини и иновациите при опасните материали.

Тема 1.2: Кръгова икономика и околна среда

Фокус върху кръговия дизайн, новите бизнес модели, цифровизацията и предотвратяването на отпадъците.

Тема 1.1: Трансформиране на отпадъците във високотехнологични ресурси

Възстановяването на ресурси от отпадъци е фундаментът на кръговата икономика. Приоритетът е не просто рециклиране, а извличане на максимална стойност и критични суровини.

Приоритетът обхваща електронни отпадъци, батерии и тежка индустрия

ОЕЕО (Електронни отпадъци)

Рециклиране на фотоволтаични панели, смартфони, таблети.

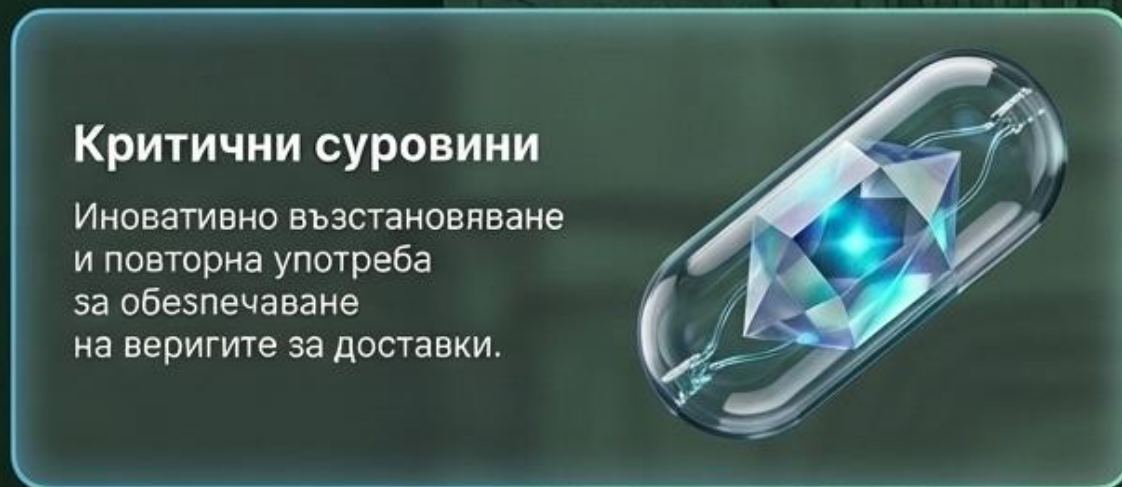
Енергийни системи

Рециклиране на батерии и акумулатори.

Транспорт

Разкомплектоване и рециклиране на изплезли от употреба превозни средства и кораби.

Критични суровини

Иновативно възстановяване и повторна употреба за обезпечаване на веригите за доставки.

Възстановяване на сложни материали от строителството и потребителския сектор

Строителство

Разделно събиране и рециклиране на строителни материали.

Потребителски стоки

Сортиране и рециклиране на пластмаси, биоотпадъци и текстил (включително матраци и обувки).

Композитни материали

Рециклиране на многослойни материали и фибри (напр. въглеродни и стъклени фибри).

Опаковки

Оптимизирано сортиране и рециклиране на индустриални и битови опаковки.

Иновациите са критични за проследяването и обеззаразяването на опасни отпадъци

Решения за идентифициране, проследяване, разделяне и предотвратяване, които позволяват рециклиране с добавена стойност и безопасно обезвреждане.

Фокус върху вредните вещества:

Специално внимание на веществата, пораждащи безпокойство за здравето и природата.

Абсолютен приоритет: Безопасно управление и обезвреждане на азбест и специфични отпадъци от разрушаване.

Тема 1.2: Проектиране на системи, които изобщо предотвратяват отпадъците

Преминаване от управление на последствията към преосмисляне на първопричините. Внедряване на бизнес и потребителски модели, подкрепящи вериги за създаване на стойност (вкл. биобазирани), за драстично намаляване на използването на ресурси.

Новите бизнес модели въвеждат разширена отговорност на производителя

Програмата стимулира прилагането на нови модели за "Разширена отговорност на производителя" (EPR).

Екомодулирани такси: Финансови механизми, които възнаграждават екологично съобразните продукти и наказват трудно рециклируемите.

Цифровите платформи и новите модели удължават жизнения цикъл на продуктите

Подкрепа за решения след фазата на проектиране:

- **Инфраструктура:** Мрежи за повторна употреба, ремонт и рециклиране.
- **Цифрови платформи:** Разработване на софтуерни решения за улесняване на обновяването и препродажбата.
- **Промяна на навиците:** Решения за радикално намаляване на продуктите за еднократна употреба и насърчаване на тези за многократна.

Пазарните инструменти и новите услуги стимулират търсенето на вторични суровини

Програмата подкрепя внедряването
на ключови икономически решения:

Цифровите продуктови паспорти оптимизират междусекторното проследяване

Индустриална симбиоза: Отпадъкът на една индустрия се превръща в суровина за друга. Проследяване на ресурсите в различните сектори.

Цифрови паспорти: Интегриране на цифрови продуктови паспорти (DPP) за укрепване на знанията и прозрачността по цялата верига на създаване на стойност.

ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ
(Тема 1.1)

КРЪГОВ ДИЗАЙН
(Тема 1.2)

Интегрирането на възстановяването и дизайна създава съвършената кръгова екосистема

- Възстановените ресурси (Тема 1.1) осигуряват чисти, вторични суровини.
- Кръговият дизайн и бизнес моделите (Тема 1.2) гарантират, че тези суровини остават в обращение завинаги.

Вашите иновации са двигателят за климатично устойчива Европа

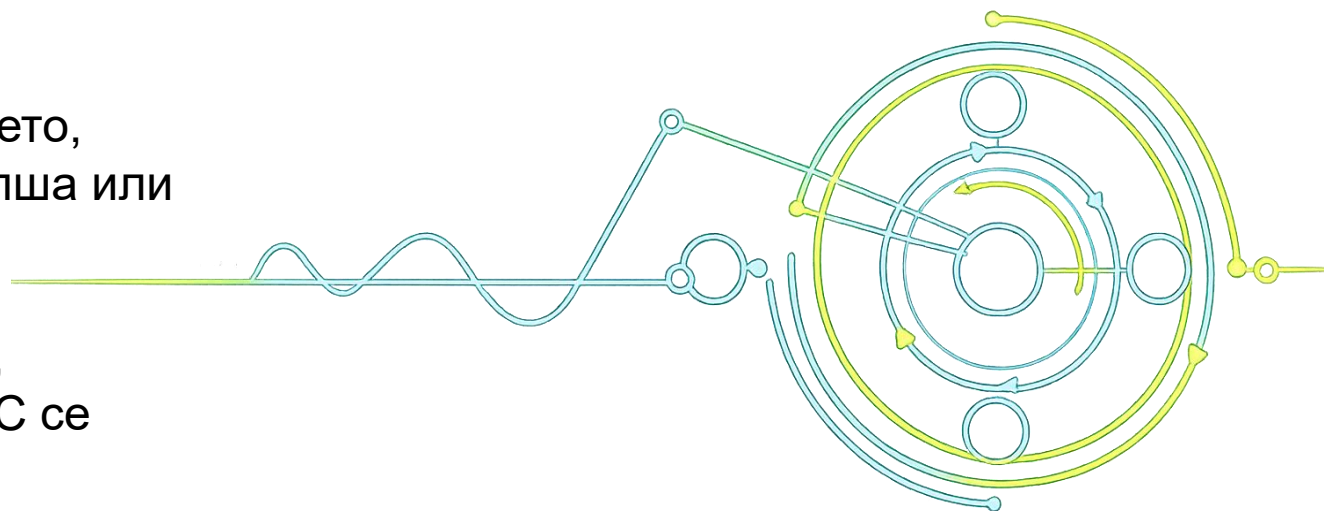
Програма LIFE предоставя рамката. Вашият бизнес предоставя решенията за затворен цикъл. Време е да превърнем концепцията за нулеви отпадъци в реална, измерима индустриална практика.

Ключови критерии за успех

Устойчивост (Sustainability): Как проектът ще продължи да работи след края на безвъзмездната помощ?

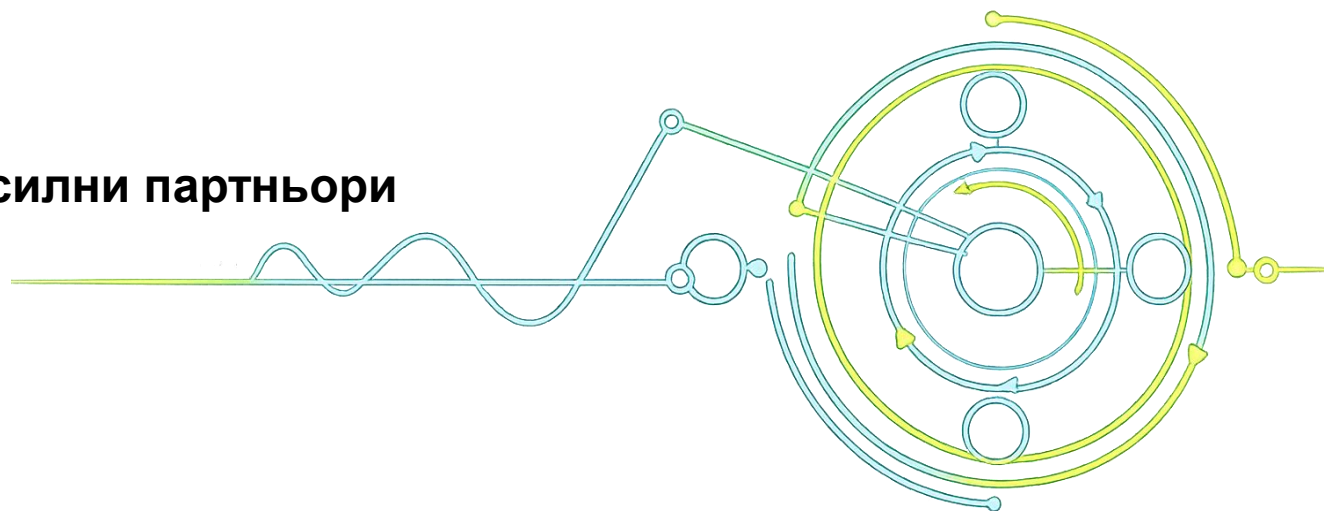
Репликируемост (Replicability): Може ли решението, приложено в България, лесно да се приложи в Полша или Испания?

Трансграничен ефект: Макар и не задължително, партньорствата с организации от други страни в ЕС се оценяват високо.

„Пътна карта“ за потенциалните кандидати

- **Идентификация на проблема**
- **Сформиране на консорциум: LIFE изисква силни партньори**
- **Изчисляване на Baseline**

Най-често допусканите грешки при кандидатстване по програма LIFE

1. Липса на "Иновация" или "Демонстративен характер"

Много кандидати бъркат LIFE с фондове за инфраструктура (като Околна среда)

- **Грешката:** Искане на средства за закупуване на стандартни камиони за отпадъци или обикновени контейнери
- **Решението:** LIFE финансира нещо ново или по-добро. Ако купувате камиони, те трябва да са част от новаторска система за проследяване или да са на алтернативно гориво, тествано за първи път в този мащаб. Проектът трябва да е пилотен или демонстрационен

2. Слаба "Бизнес готовност" (Sustainability & Exploitation)

ЕК не иска проектът да „умре“, когато свърши субсидията

- **Грешката:** Липса на ясен план как технологията ще се самоиздържа финансово след 3-тата или 4-тата година
- **Решението:** Още в предложението трябва да има бизнес модел или план за внедряване на пазара (Market Uptake). Ако е общински проект – как ще се заложи в дългосрочния бюджет на общината

Най-често допусканите грешки при кандидатстване по програма LIFE

3. Недостатъчно количествено определяне на въздействието (Baseline)

LIFE е програма, obsебена от числата и данните.

- **Грешката:** Използване на общи фрази като „ще намалим значително отпадъците“ или „ще подобрим рециклирането“.

- **Решението:** Трябва да имате точна базова линия (Baseline).

Пример: „В момента депонираме 500 тона, след проекта ще депонираме 100 тона, което спестява X тона CO2 еквивалент“. Използването на KPI таблици е задължително.

4. Лоша структура на партньорството (Consortium)

- **Грешката:** Включване на партньори „pro forma“, които нямат реална роля, или липса на ключов участник (напр. проект за рециклиране на пластмаса без участие на фирма, която реално преработва пластмаса).

- **Решението:** Всеки партньор трябва да има специфична експертиза и ясен „output“ (резултат).

5. Пренебрегване на "Репликируемостта" (Replicability)

- **Грешката:** Проектът е толкова специфичен за едно малко село или една фабрика, че не може да бъде приложен никъде другаде.

- **Решението:** Трябва да докажете, че вашето решение за управление на отпадъци може да бъде „копирано“ в други региони или държави от ЕС.

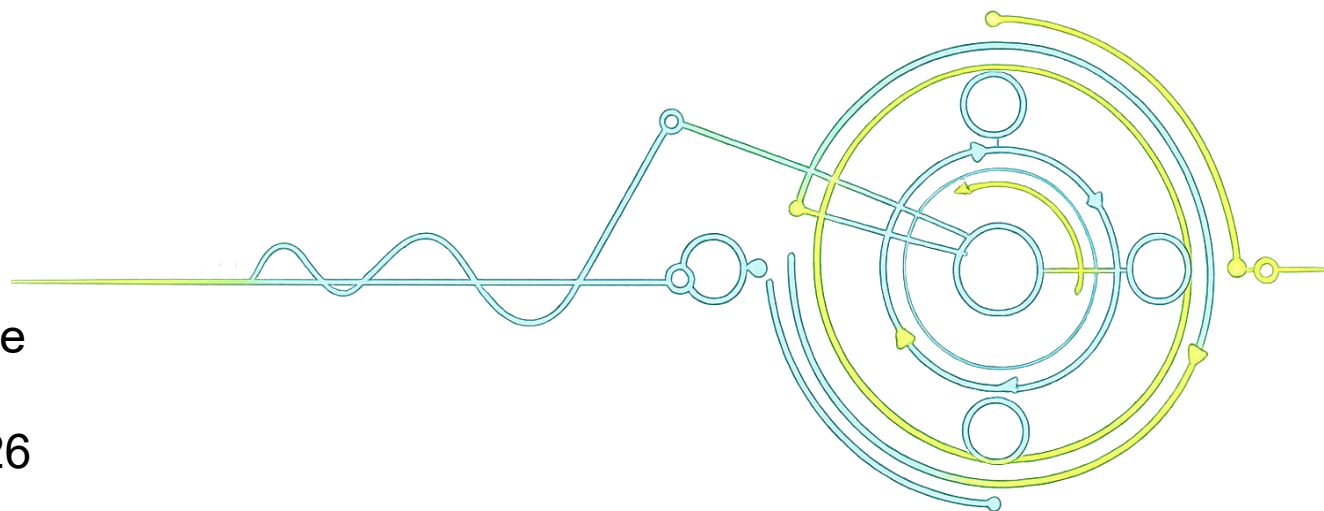
Очакван график за 2026 (Подпрограма „Кръгова икономика“)

Публикуване на поканите (Calls for Proposals): средата на април 2026 г. Официално отваряне на портала Funding & Tenders.

Крайни срокове за стандартни проекти (SAP): септември 2026 г. Това са най-често срещаните проекти за иновации в отпадъците. Кандидатства се с пълно предложение (Full Proposal).

Оценка и подписване на договори: октомври 2026 – юни 2027 г.

Начало на проектите: лятото на 2027 г.

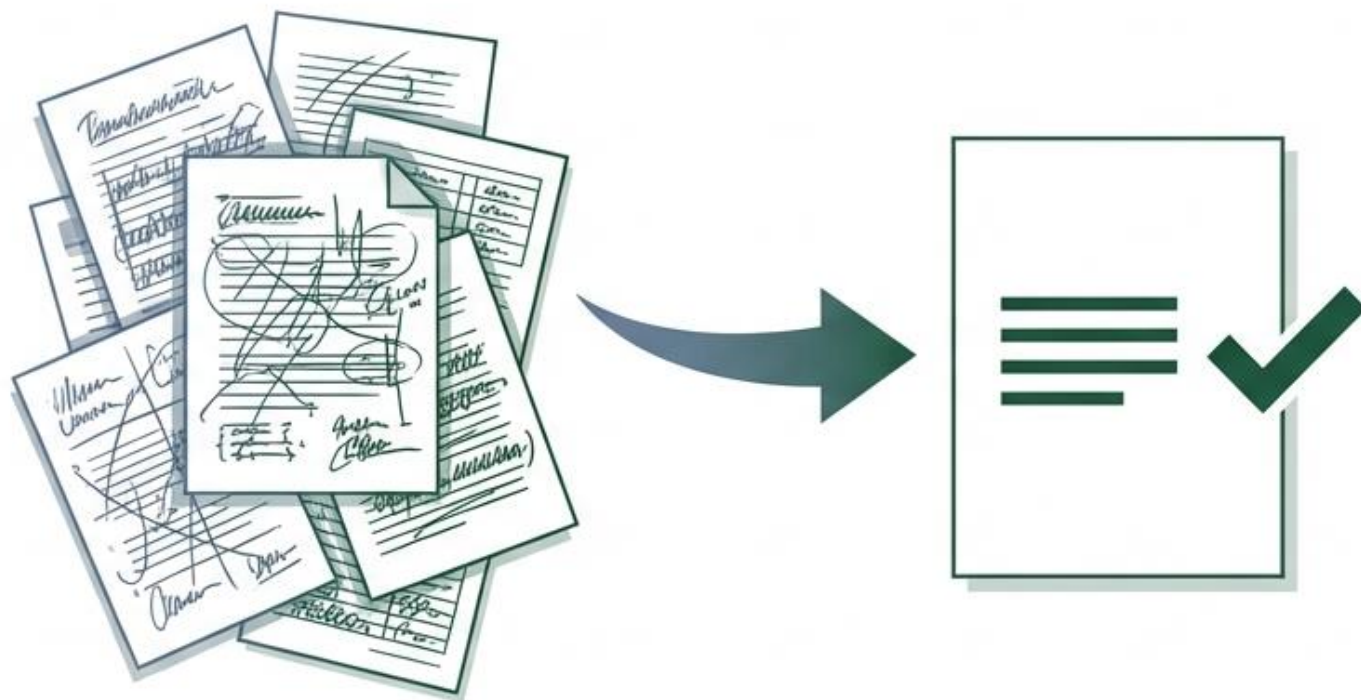
Получаване на писмо за подкрепа от МОСВ

Как да подготвите изискуемата информация
за вашата кандидатура по Програма LIFE

Целта на синтезираното описание

Организациите, желаещи подкрепа, трябва да предоставят кратка информация за проекта. Целта е ясна: да се позволи на министерството да се запознае бързо и ефективно със съдържанието и целите на инициативата.

Стъпка 1: Изграждане на стратегическата визия

Вашето описание трябва категорично да заявява:

Основната цел на проекта и
ключовите планирани
дейности.

Очакваните резултати от
изпълнението.

Политическият принос: Как
проектът допринася към
политиките и приоритетите в
областта на околната среда и
климата.

Стъпка 2: Дефиниране на оперативната рамка

Предоставете точните технически и финансови параметри:

Тематично направление: Конкретната ос в рамките на Програма LIFE.

Ориентиран бюджет: Финансовата рамка на инициативата.

Период на изпълнение: Времевият обхват на проекта.

Екосистема: Кои са партньорите по проекта (ако е приложимо).

Стъпка 3: Осигуряване на канал за комуникация

За евентуални допълнителни уточнения от страна на МОСВ,
задължително посочете лице за контакт, включващо:

Име

Организация

Телефон

Електронна поща

Критичният фактор: Управление на времето

ВАЖНО: Исканията за издаване на писма за подкрепа следва да се изпращат своевременно!

- Отчитайте крайния срок за кандидатстване по съответната покана на Програма LIFE.
- Не подавайте документи в последния момент.
- Осигурете на министерството достатъчно време за разглеждане и техническа подготовка на писмото.

ПЪТЯТ КЪМ успешното партньорство

Синтезираната, ясна информация и навременното подаване са ключът към получаване на институционална подкрепа от МОСВ за вашите иновации в околната среда и климата.

Благодаря за вниманието

Успешният LIFE проект не е просто екологична идея, а професионално разписан бизнес план с доказано въздействие върху околната среда

